

Výbor pre ústavné veci

2023/2028(INI)

20.9.2023

STANOVISKO

Výboru pre ústavné veci

pre Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

k situácii v oblasti základných práv v EÚ v rokoch 2022 a 2023
(2023/2028(INI))

Spravodajca výboru požiadaného o stanovisko: François Alfonsi

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pre ústavné veci vyzýva Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

1. víta pokrok dosiahnutý v rokovaní o pristúpení EÚ k Európskemu dohovoru o ľudských právach (EDLP), ako sa vyžaduje v Lisabonskej zmluve, a nedávno dosiahnutú predbežnú dohodu o návrhu revidovaných prístupových nástrojov; žiada, aby sa pristúpenie dokončilo čo najskôr, aby sa upevnila a zosúladiła ochrana ľudských práv v Európe tým, že všetky európske inštitúcie budú podliehať autorite EDLP a jednotlivci budú môcť podávať žaloby proti Únii priamo Európskemu súdu pre ľudské práva; ďalej vyzýva EÚ, aby pristúpila k Rámcovému dohovoru na ochranu národnostných menšín a Európskej charte regionálnych alebo menšinových jazykov;
2. žiada, aby sa dokončilo pristúpenie EÚ a jej členských štátov k dohovorom Rady Európy, ako sú Európsky dohovor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, Dohovor z Lanzarote, Trestnoprávny dohovor o korupcii a Občianskoprávny dohovor o korupcii, ako aj Európska sociálna charta a Istanbulský dohovor; vyzýva orgány EÚ a členských štátov, aby podporovali komplexnú a konštruktívnu spoluprácu s Radou Európy v záujme posilnenia svojej zodpovednosti na zaručenie ochrany základných práv;
3. zdôrazňuje význam Istanbulskeho dohovoru, pokiaľ ide o ochranu základných práv žien a boj proti násiliu a domácemu násiliu, a vyzýva šesť členských štátov, ktoré dohovor ešte neratifikovali, aby tak urobili čo najskôr;
4. vyzýva na posilnenie kľúčovej úlohy Agentúry EÚ pre základné práva (FRA), a to aj rozšírením jej úloh a právomocí s cieľom ďalej podporovať a chrániť základné práva v celej EÚ;
5. zdôrazňuje úlohu členských štátov na všetkých úrovniach, najmä na úrovni národných a regionálnych parlamentov, vnútroštátnych a miestnych správnych orgánov a orgánov presadzovania práva, pokiaľ ide o zabezpečovanie plného uplatňovania Charty základných práv (ďalej len „charta“) pri vykonávaní práva EÚ; pripomína, že agentúre FRA sa musia poskytnúť dostatočné kapacity a zdroje na vykonávanie úloh, ktoré jej boli zverené v súlade s jej obnoveným mandátom;
6. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby ďalej informovali aktérov občianskej spoločnosti a zapájali ich do vykonávania charty; pripomína, že podľa správy agentúry FRA o základných právach za rok 2022 je na miestnej úrovni stále priestor na zlepšenie ochrany a podpory základných práv; pripomína, že treba zaručiť, aby sa práva a zásady zakotvené v charte správne zohľadňovali v každom štádiu legislatívneho procesu EÚ, a monitorovať vykonávanie všetkých práv, ktoré sú v nej zakotvené, na všetkých úrovniach správy; zdôrazňuje, že EÚ musí prioritizovať aj vzdelávanie a povedomie svojich občanov, pokiaľ ide o ich základné práva, a zabezpečiť, aby boli dobre informovaní a mali možnosť tieto práva uplatňovať;
7. berie na vedomie správu Rady Európy zo 6. októbra 2022 s názvom *Freedom of*

political speech: an imperative for democracy (Sloboda politického prejavu: imperatív pre demokraciu); zdôrazňuje, že slobodu prejavu v EÚ nesmú obmedzovať záujmy, ústavný rámec ani politické rozhodnutia členského štátu; zdôrazňuje význam plurality médií a slobody prejavu; zdôrazňuje potrebu zabezpečiť nestrannosť a skutočnú nezávislosť národných regulačných orgánov od vlád; dôrazne odsudzuje neodôvodnené a neprimerané zasahovanie týchto orgánov do novinárskeho prejavu a redakčných rozhodnutí v niektorých členských štátoch; v tejto súvislosti víta návrh európskeho aktu o slobode médií a vyzýva na jeho urýchlené schválenie;

8. berie na vedomie správu Rady Európy z júna 2022 s názvom *Pegasus spyware and its impacts on human rights* (Špionážny softvér Pegasus a jeho vplyv na ľudské práva); vyjadruje hlboké znepokojenie nad jej záverom, že špionážny softvér Pegasus má alebo by mohol mať škodlivý vplyv na ľudské práva a základné slobody vrátane práva na dôstojnosť, slobodu zhromažďovania, slobodu náboženského vyznania a dokonca aj fyzickú a duševnú integritu jednotlivca; vyzýva členské štáty, aby využívanie špionážneho softvéru Pegasus okamžite ukončili;
9. berie na vedomie stanoviská, správy a štúdie Benátskej komisie; požaduje, aby sa dodržiavali a aby sa v súvislosti s nimi prijali vhodné nadväzujúce opatrenia;
10. berie na vedomie správy OBSE/ODIHR o volebných pozorovaniach v zúčastnených štátoch v EÚ;
11. vyjadruje poľutovanie nad tým, že vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ vážne ovplyvnilo základné práva a pobytový status občanov EÚ a Spojeného kráľovstva; zdôrazňuje, že protokol o Severnom Írsku je predpokladom bezproblémového vzťahu medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom; vyzýva vládu Spojeného kráľovstva a všetky členské štáty, aby zaručili úplnú ochranu práv občanov EÚ a Spojeného kráľovstva, ako sa stanovuje v dohode o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ, Dohode o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom a vo Windsorskom rámci, ako aj práv zakotvených vo Veľkopiatkovej dohode;
12. domnieva sa, že v dôsledku ruskej útočnej vojny proti Ukrajine sa EÚ ocitla v novej situácii, najmä vzhľadom na budúce rozšírenie o Ukrajinu, Moldavsko, Gruzínsko a krajiny západného Balkánu, pričom nevyhnutným základom bude splnenie kodanských kritérií, najmä zaistenie stability inštitúcií zaručujúcich demokraciu, právny štát, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín;
13. vyzýva členské štáty, aby so všetkými osobami, ktoré hľadajú útočisko pred ruskou útočnou vojnou, zaobchádzali ľudsky a solidárne v súlade s uplatniteľným medzinárodným právom a dohodami; v tejto súvislosti vyzýva na úplné vykonanie článku 2 Zmluvy o Európskej únii (Zmluva o EÚ), najmä pokiaľ ide o rešpektovanie ľudských práv, a to aj v rámci prebiehajúcich rokovaní o novom pakte o migrácii a azyle;
14. víta prijatie európskeho mechanizmu právneho štátu Komisiou a následne každoročné uverejnenie správy o právnom štáte od roku 2020; dôrazne odsudzuje závažné porušovanie zásad právneho štátu v niektorých členských štátoch na úkor základných práv a slobôd; vyjadruje veľké znepokojenie najmä nad rozhodnutiami, ktoré spochybňujú nadsadenosť práva EÚ, a vyzýva Komisiu, aby zaujala rozhodný postoj

voči vytrvalým útokom na právny štát alebo ktorúkoľvek z hodnôt zakotvených v článku 2 Zmluvy o EÚ v niektorých členských štátoch využitím všetkých dostupných nástrojov; víta správu o právnom štáte za rok 2023, ktorú vypracovala Komisia, a najmä súbor konkrétnych odporúčaní pre členské štáty týkajúcich sa vnútroštátnych justičných systémov, protikorupčných rámcov, slobody a plurality médií a inštitucionálnych otázok súvisiacich s brzdami a protiváhami; opakuje svoju podporu úplnému vykonávaniu nariadenia o podmienenosti právnym štátom a svoju žiadosť o medziinštitucionálnu dohodu o vytvorení nového mechanizmu pre demokraciu, právny štát a základné práva; zdôrazňuje, že v rámci nasledujúcej revízie zmlúv treba reformovať a posilniť článok 7 Zmluvy o EÚ, aby sa zabezpečila jeho uplatniteľnosť a účinnosť;

15. zastáva názor, že rešpektovanie právneho štátu by nemalo byť len podmienkou prístupu nových členských štátov, ale záväznou a vynútiteľnou povinnosťou všetkých členských štátov, ktorá by sa mala monitorovať počas celého ich členstva v EÚ¹;
16. požaduje zavedenie výročných konferencií o právnom štáte v nadväznosti na správu Komisie o právnom štáte za účasti delegácií zo všetkých členských štátov, ktoré by zahŕňali náhodne vybraných a rôznorodých občanov, poslancov, miestne orgány, sociálnych partnerov a zástupcov občianskej spoločnosti, a to na základe návrhu Konferencie o budúcnosti Európy;
17. vyjadruje poľutovanie nad nedávnymi škandálmi, ktoré pošpinili obraz EÚ, ako sú korupčný škandál Qatargate a štátna špionáž pomocou softvéru Pegasus, ktorej terčom boli okrem iného aj poslanci Európskeho parlamentu; žiada, aby sa všetky dôsledky týchto škandálov dôkladne vyriešili, a to v záujme úplnej obnovy povesti a dôveryhodnosti Parlamentu s cieľom zachovať dôveru občanov v európske inštitúcie;
18. v tejto súvislosti víta prijatie návrhov na zmenu rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu v záujme posilnenia jeho integrity, nezávislosti a zodpovednosti;
19. víta prácu vyšetrovacieho výboru zriadeného v Európskom parlamente (PEGA) s cieľom preskúmať existujúce vnútroštátne právne predpisy upravujúce sledovanie a zistiť, či sa špionážny softvér používal na politické účely napríklad proti novinárom, politikom alebo právnikom; zdôrazňuje, že nezákonné používanie špionážneho softvéru národnými vládami oslabuje európsku demokraciu a rozhodovacie procesy; požaduje väčšiu transparentnosť v členských štátoch, pokiaľ ide o právne predpisy upravujúce sledovanie, aby sa zabránilo vzniku akéhokoľvek nového škandálu hromadného sledovania;
20. vyjadruje zhrozenie a vážne znepokojenie, pokiaľ ide o zistenia správy Európskeho úradu pre boj proti podvodom o operačných činnostiach agentúry Frontex v Grécku a očividnom ignorovaní životov migrantov a aktívnom porušovaní ich ľudských práv zo strany agentúry;
21. požaduje proaktívnu politiku prístupu k dokumentom, integrity a transparentnosti zo strany inštitúcií EÚ s cieľom zabezpečiť, aby občania mohli účinne uplatňovať svoje

¹ Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. februára 2019 o vykonávaní Charty základných práv Európskej únie v inštitucionálnom rámci EÚ. Ú. v. EÚ C 449, 23.12.2020, s. 28.

právo na kontrolu práce a činností inštitúcií EÚ;

22. v súlade s článkom 19 Zmluvy o EÚ, článkom 67 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článkom 47 charty zdôrazňuje, že nezávislé súdnictvo je základným kameňom právneho štátu a práva na účinnú právnu ochranu; odporúča odklon od súčasného prístupu, keď sa prípady porušenia zásad právneho štátu v jednotlivých krajinách posudzujú ad hoc, a žiada vypracovanie kritérií a kontextových posúdení na usmernenie členských štátov pri rozpoznávaní a riešení akýchkoľvek možných problémov týkajúcich sa právneho štátu, a to štandardným a komparatívnym spôsobom;
23. zdôrazňuje, že právny štát je neoddeliteľne prepojený s dodržiavaním demokracie a základných práv, a preto sa tieto tri zásady musia monitorovať spoločne.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

Dátum prijatia	20.9.2023
Výsledok záverečného hlasovania	+: 21 -: 3 0: 0
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Włodzimierz Cimoszewicz, Ana Collado Jiménez, Gwendoline Delbos-Corfield, Salvatore De Meo, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Zdzisław Krasnodębski, Jaak Madison, Victor Negrescu, Max Orville, Paulo Rangel, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	François Alfonsi, Vladimír Bilčík, Mercedes Bresso, Pascal Durand, Alin Mituța
Náhradníčka (čl. 209 ods. 7) prítomná na záverečnom hlasovaní	Sara Skyttedal

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

21	+
PPE	Vladimír Bilčík, Ana Collado Jiménez, Salvatore De Meo, Paulo Rangel, Sara Skyttedal, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Charles Goerens, Sandro Gozi, Alin Mituța, Max Orville
S&D	Mercedes Bresso, Włodzimierz Cimoszewicz, Pascal Durand, Victor Negrescu, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	François Alfonsi, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

3	-
ECR	Zdzisław Krasnodębski, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Jaak Madison

0	0

Vysvetlenie použitých znakov:

+ : za

- : proti

0 : zdržali sa hlasovania